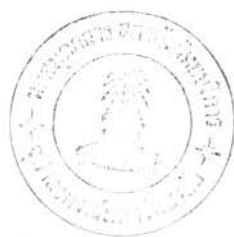


การศึกษานโยบายวิธีดำเนินการและปัญหาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด  
ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร



นางสาวอุไร จุฑวิสัยการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-437-4

008771

118334829

A STUDY OF POLICIES, PROCEDURES AND PROBLEMS  
OF INTERLIBRARY LOAN SERVICES IN  
UNIVERSITY LIBRARIES IN BANGKOK METROPOLIS

MISS URAI WUTHIWIGAİKARN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

ISBN 974-564-437-4



หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษานโยบาย... ศึกษาเน้นการและปัญหาในการให้บริการข้าม  
ระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวอุไร จุฬิวิทย์การ

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น  
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักคุณธรรมบัณฑิต

*Signature*

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประภัสร์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

*Signature* ..... ประธานกรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์)

*Signature* ..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ)

*Signature* ..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภัยพร เหมระวีชตะ)

*Signature* ..... กรรมการ  
(นางสาวศิริพร สุวรรณะ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษานโยบาย วิธีดำเนินการและปัญหาในการให้บริการ  
ยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพ-  
มหานคร  
ชื่อนิสิต นางสาว อูไร วุฒิวิทย์การ  
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ  
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์  
ปีการศึกษา 2527

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษานโยบาย  
ต่างๆเกี่ยวกับบริการยืมระหว่างห้องสมุดได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์  
ขอบเขตของการให้บริการ ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ให้บริการ ประเภทของผู้ใช้-  
บริการ ระยะเวลาที่ให้บริการ ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆในการให้บริการยืม-  
ระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาวิธีดำเนินการและขั้นตอนในการ  
ปฏิบัติงานให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด และ 3) เพื่อวิเคราะห์ ปัญหาในการ  
ให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

สมมุติฐานของการวิจัยมี 2 ประการคือ 1) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย  
ส่วนใหญ่มีนโยบายในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดคล้ายคลึงกัน และ  
2) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีวิธีดำเนินการในการให้บริการยืมระหว่าง  
ห้องสมุดแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการค้นหาจากหนังสือ เอกสารต่างๆ  
และการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และนักวิชาการโสตทัศนศึกษา จำนวน 19 คนซึ่งมี  
หน้าที่รับผิดชอบบริการยืมสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุดทั้งภายใน-  
ประเทศและต่างประเทศของห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยที่เป็นประชากร  
ทั้ง 10 แห่งในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ค่านโยบาย หอสมุดมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่งมีนโยบายในการยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างห้องสมุดเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการเผยแพร่ไปยังกลุ่มห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา นโยบายที่ห้องสมุดทุกแห่งกำหนด คือ ประเภทวัสดุ ระยะเวลาที่ให้อืม รายชื่อบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบ และหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อของแต่ละห้องสมุด ส่วนนโยบายค่านอื่นๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกันด้วย ได้แก่ วัตถุประสงค์ ขอบเขตในการให้บริการ ประเภทของผู้ขอรับบริการ ประเภทของห้องสมุดที่ติดต่อ ลักษณะของการยืม (วัสดุฉบับจริงหรือฉบับสำเนา) การคิดค่าบริการ และบทบังคับเมื่อมีการละเมิดกฎโดยการคิดค่าปรับหรือให้ชดใช้ ส่วนนโยบายที่แตกต่างกัน มี 4 ประการคือ จำนวนของสิ่งพิมพ์ที่ให้อืมระหว่างห้องสมุด ประเภทของวัสดุที่คนวัสดุที่ไม่ให้อืมระหว่างห้องสมุด ระยะเวลาในการยืมวัสดุที่คนวัสดุ และเงื่อนไขพิเศษต่าง ๆ

ค่านวิธีกาเนินการ พบว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีวิธีกาเนินการคล้ายคลึงกันทั้งวิธิปฏิบัติในการเป็นห้องสมุดผู้ขออืมและห้องสมุดผู้ให้อืม ตามขั้นตอนที่สำคัญคือ การติดต่อกับแผนกงานที่รับผิดชอบบริการยืมระหว่างห้องสมุด การจัดทำคำร้องพิเศษในการขอรับบริการ การตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของวัสดุที่คองการ การค้นหาแหล่งทรัพยากรห้องสมุดในห้องสมุดของตนและห้องสมุดอื่น ๆ การใช้แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดที่เป็นมาตรฐาน วิธิการรับ-คืนวัสดุที่อืมระหว่างห้องสมุด วิธิปฏิบัติในการให้อืมและขออืมคือ ล้วนวิธีกาเนินการที่แตกต่างกันคือ ช่วงระยะเวลาในการค่านเงินงาน 3 ช่วง คือ ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการขออืม ให้อืม และจัดส่งเอกสารถึงได้รับเอกสารจากต่างประเทศ

ค่านปัญหา จากการสำรวจพบว่า สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นห้องสมุดเพียงแห่งเดียวที่ไม่ประสบปัญหาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ส่วนห้องสมุดอีก 9 แห่งประสบปัญหาต่างๆกัน 5 ประการคือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการค่านเงินงาน การขาดแคลนบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ การกำหนดนโยบายบางประการในการยืมระหว่างห้องสมุดที่แตกต่างกัน การขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เช่น ขาดยานพาหนะที่ใช้ในการ-

คิดคือ คู่มือทางบรรณานุกรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ ระบบสื่อสารทางโทรศัพท์และไปรษณีย์ที่ล่าช้า การใช้แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดไม่ถูกวิธี และปัญหาการติดตามทวงถาม

ข้อเสนอแนะ สำหรับผู้บริหารห้องสมุด บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบ และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

1. ควรมีการกำหนดงบประมาณสำหรับบริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยเฉพาะ
2. ควรมีการจัดทำนามานุกรมนโยบายในการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยและเผยแพร่ไปยังห้องสมุดต่างๆ
3. ควรมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดสำหรับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ในงานบริการได้ทราบทั่วทุกคน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานไม่เต็มเวลา
4. ควรแก้ไขปรับปรุงการจัดทำ "บรรณานุกรมหนังสือในห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย" เพื่อเป็นคู่มือทางบรรณานุกรมที่มีประสิทธิภาพในการยืมระหว่างห้องสมุด
5. ควรพิจารณานำระบบไปรษณีย์มหาวิทยาลัยมาใช้ในการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่อยู่ในวิทยาเขตเดียวกัน
6. เพื่อการศึกษาที่สมบูรณ์ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงบริการยืมระหว่างห้องสมุดคณะภายในมหาวิทยาลัย หรือห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอื่นๆของประเทศไทย

Thesis Title            A Study of Policies, Procedures and Problems  
                                 of Interlibrary Loan Services in University  
                                 Libraries in Bangkok Metropolis

Name                      Miss Urai Wuthiwigaikarn

Thesis Advisor        Assistant Professor Nonglak Minaikit, Ph.D.

Department            Library Science

Academic Year        1984

#### ABSTRACT

This research has three main purposes : (i) to study the policies used as the regulations for inter-library loan services, i.e. the objectives, scope of the services, type of publication, type of users, duration of service including other regulations in university interlibrary loan services; (ii) to investigate the procedures in the operation of interlibrary loan services; and (iii) to analyze the problems of university interlibrary loan services.

The hypotheses are : i) most of the university libraries have similar policy in the interlibrary loan services; ii) most of the university libraries have different procedures in their services.

The research methodology consisted of searching from various documents and interviewing 19 librarians and audiovisual specialists. These people are responsible of the national and international interlibrary loan service both in printed and non-printed (audiovisual) materials in ten universities central libraries in Bangkok. These libraries were also

used as the population of this study.

The outcome of the research can be summarized as follows :-

#### Policy aspect

Almost all of the university libraries hold the similar policy of rendering the interlibrary loan services by written evidence. This policy is also disseminated to other groups of higher education institutions' libraries. Policies which every university harmoniously formulates are types of the lending materials, lending period, name of the responsible librarians, and telephone numbers of each library. Other resembling policies of the majority of university libraries include the objectives and scope of the services, types of users, types of contacting libraries, nature of the lending materials (the original or photo-copies), service charge, and regulations on the compensation and fines incurred from the violation. As regards the dissimilar policies, there are four major points, namely numbers of lending materials, types of audio-visual materials unpermitted for interlibrary loan, duration of audio-visual materials lending, and other special conditions.

#### Procedural aspect

It is found that university libraries mostly occupy the comparable procedures regarding the basic practical measures either as the borrowing or the lending libraries. Such procedures are the methods of communicating with the interlibrary loan service section, the preparation for special requests, the verification of bibliographic citations of



requested materials, the acquisition of requested materials in the self and other libraries, the use of standardized interlibrary loan requested forms, process of checking the returned materials, and process of the borrowing and renewing methods. The dissimilar procedures are the three processing periods of borrowing, lending, and supplying local and foreign requests.

#### Problematic aspect

It is found from the survey that the Central Library of Ramkamhaeng University is the mere university library which doesn't face any problems in the interlibrary loan service. While the rest nine other libraries encounter five diverse problems of : the budget shortage for operation, the inadequacy of librarians and staffs, the differences in some categories of interlibrary loan policies, the inconvenience in processing the requests, such as no transportation provided, insufficient bibliographic tools, the delay of telephone and postal communication system, the incorrect use of the requested forms, and the problems of pursuing the overdue date items.

Recommendations for library administrators, librarians and various groups of sub-committee of higher education institutions' libraries are outlined as follows :

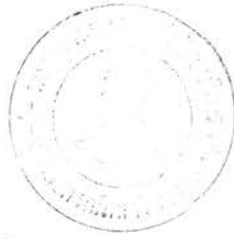
1. Special budget should be allocated for interlibrary loan services in all university libraries.
2. There should be the compilation and distribution of interlibrary loan policies directory of all university libraries.

3. Interlibrary loan procedure manual should be available for all librarians and library clerks who are in charge of the readers services in order to solve the problem of staff shortage.

4. "Union Catalogs of Books in University Libraries of Thailand" should be revised and upgraded in order to serve as an efficient bibliographical tool.

5. In-campus mailing service system should be taken into consideration as the practical document delivery for interlibrary loan purposes.

6. For the completion of further studies, there should be the investigations of interlibrary loan services of the faculty libraries or other university libraries in other parts of the country.



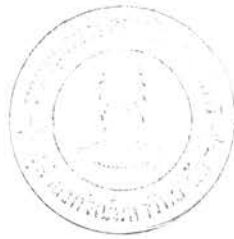
## กิติกรรมประกาศ

ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ ไม่นายกิจ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาและระยะเวลาอันมีค่าแก่ไขข้อข้องพร้องด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ตลอดจนคณะกรรมการผู้สอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณบรรณารักษ์ และนักวิชาการโสตทัศนศึกษาทุก ๆ ท่านของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 10 แห่งที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ จนได้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณกฤษณา ขรรณปาโล คุณสุภลักษณ์ จันทารักษ์ศรี คุณรุ่งฟ้า ฐิโนทัย คุณแก้วตา จันทรวราภา คุณนฤมล เจริญเฝ้า คุณลักษณะหญิง วัชรสาร คุณณิศา สวัสดิ์สรพรพ์ คุณสุปรีญา ดุสิตานนท์ ตลอดจนพี่ ๆ และน้อง ๆ ที่เป็นบรรณารักษ์ผู้ร่วมงาน รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ผู้พิมพ์ทุก ๆ ท่านของหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีจากกล่าวนามได้ทั้งหมด แต่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

อุไร วุฒิวិถัยการ



## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
วิธีวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	12
2 การศึกษาเกี่ยวกับบริการยืมระหว่างห้องสมุดและ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
ความหมายของ "การยืมระหว่างห้องสมุด".....	13
ประวัติและพัฒนาการของการยืมระหว่างห้องสมุด ในต่างประเทศ.....	14
ประวัติความเป็นมาของการยืมระหว่างห้องสมุด ในประเทศอังกฤษ.....	15
ประวัติความเป็นมาของการยืมระหว่าง ห้องสมุดในสหรัฐอเมริกา.....	17

พัฒนาการของการยืมระหว่างห้องสมุด.....	24
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย วิธีดำเนินการและปัญหาของ บริการยืมระหว่างห้องสมุดในต่างประเทศ.....	30
วรรณกรรมเกี่ยวกับนโยบาย.....	30
วรรณกรรมเกี่ยวกับวิธีดำเนินการ.....	47
วรรณกรรมเกี่ยวกับปัญหา.....	57
ประวัติและพัฒนาการของการยืมระหว่างห้องสมุด	
ในประเทศไทย.....	62
ประวัติความเป็นมา.....	62
ความร่วมมือของคณะอนุกรรมการบรรณารักษ์ห้องสมุด- สถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับบริการยืมระหว่างห้องสมุด..	63
หน่วยงานสำคัญที่รับผิดชอบการยืมระหว่างห้องสมุด ในระบอบชาติ.....	70
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย วิธีดำเนินการและปัญหา ของบริการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย.....	72
สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย วิธี- ดำเนินการและปัญหาของบริการยืมระหว่างห้องสมุด.....	74
3 วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
วิธีวิจัย.....	76
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	76
เครื่องมือที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล.....	77
การทดสอบแบบสัมภาษณ์.....	79
วิธีการรวบรวมข้อมูล.....	80
การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล.....	82
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
สถานภาพของผู้ตอบ.....	83

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับห้องสมุดและบริการยืมระหว่าง- ห้องสมุด.....	88
นโยบายยืมระหว่างห้องสมุด.....	115
วิธีดำเนินการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด.....	150
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการให้บริการยืมระหว่าง- ห้องสมุด.....	200
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	212
สรุปผลการวิจัย.....	220
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	220
อภิปรายผล.....	220
ข้อเสนอแนะเพื่อปฏิบัติ.....	236
แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	241
บรรณานุกรม.....	243
ภาคผนวก.....	257
ก. ระเบียบการและหลักเกณฑ์การยืมระหว่างห้องสมุด.....	258
ระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย พ.ศ.2523.....	258
กฎสาส์นว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุด ค.ศ.1980.....	261
กฎเกณฑ์แบบอย่างของการยืมระหว่างห้องสมุดในภูมิภาค รัฐ ท้องถิ่น หรือกลุ่มห้องสมุดเฉพาะอื่น ๆ.....	264
การให้ยืมระหว่างประเทศ: หลักเกณฑ์และแนวทางในการ ดำเนินการ.....	267
ข. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้ในการยืมระหว่างห้องสมุด.....	271
ค. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	296
ประวัติผู้เขียน.....	316

## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ประเภทและจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานเยี่ยมระหว่างห้องสมุด.....	93
2. เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบข้อมูลทางบรรณานุกรมของวัสดุที่ยืมระหว่างห้องสมุด.....	97
3. เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบหรือค้นหาแหล่งของวัสดุที่ยืมระหว่างห้องสมุด	100
4. เนื้อหาที่ปรากฏในคู่มือปฏิบัติงานในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	105
5. คู่มืออื่น ๆ ที่ใช้ประกอบในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด.....	108
6. ข้อมูลที่จัดเก็บในสถิติบริการยืมระหว่างห้องสมุด.....	110
7. เนื้อหาที่ปรากฏในนโยบายหรือเงื่อนไขการยืมระหว่างห้องสมุดที่เป็นลายลักษณ์อักษร.....	117
8. ประเภท จำนวน ระยะเวลาที่ให้ยืมและการคิดค่าปรับสิ่งพิมพ์ที่ยืมระหว่างห้องสมุด.....	127
9. ประเภท จำนวน ระยะเวลาที่ให้ยืมและการคิดค่าปรับวัสดุที่ยืมระหว่างห้องสมุด.....	130
10. ประเภทของวัสดุที่ไม่ให้ยืมระหว่างห้องสมุด.....	133

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1.	วิธีดำเนินการขอยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างห้องสมุด .....	152
2.	วิธีดำเนินการขอยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด .....	154
3.	วิธีดำเนินการขอเอกสารจากต่างประเทศ	
	3ก. หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	156
	3ข. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .....	158
	3ค. กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล .....	160
4.	วิธีดำเนินการให้ยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างห้องสมุด .....	181
5.	วิธีดำเนินการให้ยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด .....	184
6.	วิธีดำเนินการถ่ายเอกสารแก่ห้องสมุดในต่างประเทศ.....	186
7.	การรับคืนวัสดุที่ยืมระหว่างห้องสมุด .....	188